

נזיר ה

משה שווערד

1. **רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ד עמוד ב**
אילימא [מדכתוב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דבאותה שעה באו עליו פלשתים והוצרך לעמוד על נפשו:

2. **תוספות מסכת נזיר דף ד עמוד ב ד"ה דילמא גוססין**
דילמא גוססין שוינהו – [1] לאו דוקא גוססים כי נזיר אסור ליגע לגוסס אלא כלומר קרוב לגוססין.

3. **רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ד עמוד ב**
א ודילמא גוססים שוינהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוסס. [1] הכא לאו גוססים ממש אלא סמוכים לגוססים. [2] ונ"ל לחלק בין גוסס בידי שמים לגוסס בידי אדם:

- **פירוש הרא"ש מסכת נזיר - הערות דף ד עמוד ב הגהה א**
(א) (זה ההגה היתה כתובה מן הצד בספר שממנו הועתק זה). נראה דדעתו לחלק דגוסס בידי אדם חשוב כחי טפי מגוסס בידי שמים וצ"ע דבפ' הנשרפין דף עח אמר' דלרבנן דהלכתא כוותיהו גוסס בידי אדם חשיב גברא קטילא משא"כ בגוסס בידי שמים. אי"ע:

- **מהר"ץ חיות מסכת נזיר דף ד עמוד ב**
גמרא ודלמא גוססין שוינהו. נ"ב עיין שיטה מקובצת שהביא בשם הרא"ש לתרץ קו' התוס' הרי נזיר אסור ליגע בגוסס משום דכתיב להחלו עיין לקמן מג ע"א. ותירץ דיש חילוק בין גוסס בידי אדם לגוסס בידי שמים ע"ש. **והיינו דשמרון גוסס בידי אדם ובכה"ג מותר נזיר ליגע בו. והקשה הגאון מהר"מ סופר ז"ל בתשובתו אלי. דהרי להיפך אמרינן (סנהדרין ע"ח ע"א) הכל מודים בגוסס בידי שמים שהוא חייב לא נחלקו אלא בגוסס בידי אדם דמר מדמי ליה לטרפה וכשם שההורג הטרפה פטור כך ההורג גוסס בידי אדם ע"ש. ראינו דגוסס בידי שמים ליכא מאן דפליג דהורגו חייב משום דנחשב כחי. והכא אמרינן להיפך דגוסס בידי אדם מותר ליגע דנחשב כחי משא"כ בגוסס בידי שמים נחשב כמת ואסור לנזיר ליגע משום דכ' להחלו. וצריך לחלק דשם בחיוב מיתה גזירת הכתוב הוא דכ' כל נפש אפי' כל שהוא נפש. תליא בעשיה כמו שפרש"י שם דבידי אדם נתעביד ביה מעשה בראשונה. ושוב ההורגו גברא קטילא קטיל ע"ש. ולא תליא אם נחשב כחי או לא דהרי בלא"ה קי"ל רוב גוססין למיתה ונחשב ג"כ כמת כשיטת רבינו יואל מובא ברא"ש קדושין פרק עשרה יוחסין דלכל דבר נחשב גוסס כמת רק כאן רבי קרא כל דהו נפש ועיקר תליא באם ניכר עשיית הראשון או לא. משא"כ לענין טומאה דעיקר במיתה תליא. א"כ בגוסס בידי אדם חיישינן שמא נתעלה ואינו מטמא עדיין. ובידי שמים כיון דליכא כאן מעשה חיצונית אשר גרמה לו. א"כ מדהגביר החולה עד שהוא גוסס כבר בלי ספק יש בו סימני מיתה ג"כ וע' סו' חמרא וחי' להגאון בעל כנסת הגדולה על חי' סנהדרין וע' תוס' (נדה מד ע"א) ד"ה איהו מיית ברישא שכ' הטעם דהורג גוסס בידי אדם פטור משום דרוב גוססין למיתה. ובאמת אין הטעם כן דהרי בידי שמים ג"כ רוב גוססין למיתה כמש"כ התוס' (סנהדרין עח ע"א) ד"ה בגוסס רק עיקר הטעם דתליא בעשיה. ובחי' מס' נדה אבא בארוכה בדיני גוסס:**

4. **שו"ע יו"ד סימן שע**
(א) מי שנשברה מפרקתו ורוב בשר עמה, וכן מי שנקרע מגבו כדג, אפילו עדיין הוא חי, חשיב כמת, ומטמא. אבל גוסס, ומי שנשחטו בו ב' סימנים או פצוע פצועים הרבה, אינם מטמאין, עד שתצא נפשם; ומ"מ אסור ליכנס לבית שיש בו גוסס. (ויש מתירין, (ר"ן סוף מ"ק ומרדכי פרק אלו מגלחין בשם בה"ג), (וטוב להחמיר):

5. **שפתי כהן על יו"ד סימן שע**
(ד) **וטוב להחמיר. והב"ת כתב דמדינא צריך ליהזר ואין כאן מקום לפסוק לקולא** ע"ש מיהו נראה דא"צ להקיצו ולהגיד לו כשיש גוסס כמו שצריכין להקיצו כשיש מת כדלקמן סי' שע"ב וכן אם הגידו לו והוא ערום

מותר להמתין עד שילבש עצמו ואח"כ יצא וקרוב הדבר לומר שא"צ לצאת כלל מבית שיש בו גוסס זהכי משמע לישנא דאסור ליכנס לבית כו' משמע דוקא ליכנס אסור אלא שנכון להחמיר ולצאת כי מדברי המרדכי ושאר פוסקים משמע דאין חילוק:

6. תוספות מסכת נזיר דף ד עמוד ב ד"ה אלא גמר'

אלא גמר' - פירוש דגמרי' דקטלינהו ממש והדר שלוחי שלחינן ואפי' למאן דאמר (יבמות סא.) קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל במגע מיהא מטמאין.

7. מהר"ץ חיות מסכת נזיר דף ד עמוד ב

שם אלא גמרא גמירי. נ"ב היינו דבר זה דשמשון טימא עצמו למתים הוא קבלה אצלנו מפי השמועה. וכן הוא שיטת הרמב"ם פ"ג מהלכות נזירות סוף הלי"ג דנזירות שמשון שמיטמא עצמו למתים הלכה מדברי הקבלה ע"ש. ולמד מזה שאמרו בכאן דגמרא גמירי. והתוס' פי' כאן בדרך רחוק ואין ספק אצלי דהפי' האמתי הוא כמו בכ"מ שבא בש"ס לשון גמרא או גמירי היינו הלכה מקובלת:

• רמב"ם יד החזקה הלכות טומאת מת פרק א

(יב) אחד המת מישראל או מן העכו"ם מטמא במגע ובמשא:

(יג) ואין העכו"ם מטמא באהל ודבר זה קבלה הוא והרי הוא אומר במלחמת מדין כל נוגע בחלל ולא הזכיר שם אהל וכן העכו"ם אינו נעשה טמא מת אלא עכו"ם שנגע במת או נשאו או האהיל עליו הרי הוא כמי שלא נגע הא למה זה דומה לבהמה שנגעה במת או האהילה על המת ולא בטומאת המת בלבד אלא בכל הטומאות כולן אין העכו"ם ולא הבהמה מטמאין בהן:

• ספר מנחת חינוך - מצוה רסג - אות כח

והנה הלשון בגמרא שם קברי עכו"ם אינם מטמאין באהל, נראה דבמגע מטמאים דקבר מטמא במגע כמו שכתבתי לעיל [אות כ"א], וא"כ איני מבין היאך יתורץ לאותן שיטות הנ"ל, להר"מ וסיעתו, שהביאו ראייה מב"מ פרק המקבל קי"ד ע"ב מאליהו דהיה עומד בבית הקברות של גוים ואמר שאינם מטמאין באהל, מ"מ היאך עמד על הקבר כיון דמטמא במגע. אך באמת יחף אסור לעמוד מחמת נגיעה אבל במנעליו לאו נגיעה הוא אם כן מותר לילך על קברי גוים, וכן כוונת הר"מ פ"ג מאבל ה"ג שכתב, ומותר לכהן לדרוך על קברותיהם...

• תוספות מסכת יבמות דף סא עמוד א

ממגע ומשא מי מעטינהו - ואף על גב דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה וגו' או בעצם אדם (במדבר יט) הא דרשינן בנזיר פרק כ"ג (דף נג. ושם) לענין אהל ואר"י דאין הלכה כר"ש דרשב"ג פליג עליה כדתנן במס' אהלות (פרק יח מ"ט כתובות עז.) והלכה כמותו במשנתנו וצריכים כהנים ליהזר מקברי עובדי כוכבים ובפרק המקבל (ב"מ קיד:) בעובדא דאליהו דהשיב לרבה בר אבוה כר' שמעון בן יוחי דהכא דחויי קא מדחי לה ועיקר טעמא שהיה סומך על רוב ארונות שיש בהן פותח טפה וכן היה רגיל בכל מקום לדחות כמו שמצינו כשהיה קובר רבי עקיבא ואמר ליה לאו כהן ניהו מר אמר ליה צדיקים אינם מטמאים ועיקר טעמא לפי שהיה מת מצוה שהיה מהרוגי מלכות והיו יראים לקברו ומיהו בבתי עובדי כוכבים מותרים ליכנס כדתניא בתוספתא דאהלות מדורות העובדי כוכבים טמאים בחוצה לארץ טהורים.

• שו"ע יו"ד סימן שעב

(ב) קברי עובדי כוכבים, נכון ליהזר הכהן מלידך עליהם; (מהר"מ ותוס' פ' המקבל) (אע"פ שיש מקילין רמב"ם והגמ"י בשם ס' יראים). ונכון להחמיר. אבל קבר של מומר, מטמא כשל ישראל) (רשב"א ס' קצ"ד ורמ"ב):

8. רש"י מסכת נזיר דף ד עמוד ב ד"ה ה"ג דתניא

ה"ג דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש - דבכך הוה ליה כובד ובבציר מהכי לא ה"ל כובד דכאיש גבורתו (שופטים ח) אבל שאר נזירי עולם מגלח א' לל' יום דהוי ליה בהכי כובד.

9. חידושי בתרא

צד) ז': רש"י סד"ה ה"ג דתניא רבי אומר וז"ל ומגלח היה אבשלום ל"ב חדש דבכך הוה ליה כובד דבבצר מהכי לא הוה ליה כובד דכאיש בגבורתו (עי' נוסחת ריב"ן ז"ל ס"ע דמוחק מלים האחרונים), אבל שאר נזירי עולם מגלח א' לל' יום דהוי ליה בהכי כובד ע"כ. יש דמקשים דמבואר מדברי רש"י דברייתא זו הוה רק באבשלום אבל שאר נזיר עולם לכ"ע בל' יום, שזה חידוש גדול דבפשטות קאי בכל נזירים, וכן הוה שיטת הרמב"ם. אבל עי' בתוספתא סוטה פ"ג מ"ד, דתנא וז"ל אבשלום בשערו מרד שנא' וכאבשלום לא היה איש יפה וגוי ובגלחו את ראשו וגוי ע"כ, ופי' המנחת בכורים שם ד"ה ובגלחו את שערו וז"ל וסיפא דקרא והיה מקץ ימים לימים אשר גלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך ע"כ. ולכאורה בא להסביר במה היה מרידת אבשלום בשערו, ולכן הביא סיפא דקרא, דמחמת רוב גאותו ביופי שערו, בטל בראשו משא כבדה של שער, שלא כדרך אנשים לסבול, דגאותו נשאה אתו שכם והקילה על משאו, וזהו כוונת הקרא — כי כבד "עליו" — רק עליו היה הכובד ב"ב חדש, משא"כ אחרים שלא היו להם גאווה פרועה כזו, בהרבה פחות כבר הרגישו הכובד. ולכן פ"ה ברבי, דרק הוא גילח ל"ב חודש דבכך הוה "ליה" כובד, ובבציר מהכי לא הוה ליה כובד (דלשון רש"י זה מיותר, אם לא ללמדנו כנ"ל, שזה גופא שלא כדרך היה) דכאיש גבורתו (דתלי בכמה יצה"ר יש לו לסייעו בשגעונו), משא"כ בנזירי עולם אחרים. ועי' ה. בפ"ה סד"ה איכא בינייהו וז"ל דאבשלום הואיל ובעל כח הוה (בסיוע יצה"ר) לא הוה כובד לדידיה עד י"ב חדש כו' כאיש גבורתו, ולר' יוסי הואיל דאורחיהו דבני מלכים להסתפר מע"ש לע"ש הו"ל כובד כשאר אחיו (בעבור ז' ימים) אבל לשאר אינשי ליכא כובד עד ל' עד כאן.

10. רמב"ם יד החזקה הלכות נזירות פרק ג

(יב) ומה בין נזיר עולם לנזיר לזמן קצוב שהנזיר לזמן אסור לגלח עד סוף ימי נזירו שנאמר כל ימי נדר נזרו תער לא יעבור על ראשו עד מלאת הימים ונזיר עולם אם הכביד שערו מקל בתער משנים עשר חדש עד שנים עשר חדש ומביא קרבנו שלש בהמות כשיגלח שנאמר ויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ואבשלום נזיר עולם היה ודבר זה הלכה היא מפי הקבלה ונזיר עולם שנטמא הרי זה מביא קרבן טומאה ומגלח תגלחת טומאה כמו נזיר לזמן קצוב:

11. כסף משנה על הלכות נזירות פרק ג הלכה יב

מה בין נזיר עולם וכו'. במשנה פ"ק (דף ד') שנינו מה בין נזיר עולם לנזיר שמשון נזיר עולם הכביד שערו מיקל בתער ומביא ג' בהמות ואם נטמא מביא קרבן טומאה. ופירש רבינו דהכביד שערו היינו מי"ב חדש לי"ב חדש דומיא דאבשלום דאיפליגו ביה תנאי בפ"ק (דף ד' ה') ופסק כתנא קמא דאמר מי"ב חדש לי"ב חדש דכתב ויהי מקץ ימים לימים ויליף ימים לימים מבתי ערי חומה:...

ומ"ש ודבר זה הלכה מפי הקבלה אע"ג דמייתי לה מקרא דויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח וכו' סובר רבינו שאינו מוכרח דהא אפשר לפרש בגוונא אחרינא אלא שקבלה היתה בידם ואסמכוה אקרא:

12. חידושי בתרא

קא) ה. ר"א מגלח מע"ש לע"ש כו' מאי איכא ביניה לשאר אחוהי. ועי' בתוס', וגם הרא"ש ז"ל פי' וז"ל הוה מצ"ל דאינתו מצו לגלחו במספריים ואיהו דוקא בתער, ואיהו דוקא מיקל והם יכולים לגלח הכל, אלא בסתם גילוח שרגילין

בני מלכים לגלח קא בעיא מאי בינייהו, ואין דרכם לגלח הכל וגם במספריים ע"כ. יש דמקשים בשם הגרי"ז ז"ל, דאחר כל זה עדיין צ"ע דהא למעשה הוא דין תגלחת אחרת, דשאר אחוהי יכולין לגלח כמו שירצו, והוא אינו יכול, ומאי נפ"מ אם אין דרכן לגלח לגמרי והנה בדין כובד יש לעיין אם הוא זמן או שיעור בעצם דין כובד, ומדברי רש"י לעיל (סוף ד:): שכתב חילוק בין אבשלום לשאר נזירים דבאבשלום כאיש גבורתו (ואינו כובד בפחות מ"ב חודש) ובשאר נזירי עולם מגלח א' לל' יום דהו"ל בהכי כובד, שמעינן דהוי שיעור בעצם דין כובד, ולפי"ז י"ל דזהו קושית הגמ' דלמה נקרא כובד הא גם שאר אחיו מגלחין כמותו ואין אצלו כובד, ותירוץ הגמ' הוא דיש חילוק ולא תלוי למעשה בחילוקים, אלא הוא אינו יכול עד זמן הכובד בפניא שבת, או אם חל יו"ט באמצע השבוע, דשאר אחיו מגלחין, וניכר בזה כובד שהוא אינו מגלח כשאר אחיו, וזהו הכובד, ועי' רש"י (ד"ה לדברי ר' יוסי), דמוכרח שלא פירש כן, שכתב דאם מסתפר כשאר אחיו רק בע"ש הוי ג"כ כובד ולא בעי היכר מיוחד.

13. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ה עמוד א

מאי איכא בינייהו לשאר (דחוקי) [אחוהי] הוה מצ"ל דאינהו מצו לגלחו במספריים ואיהו דוקא מיקל והם יכולים לגלח הכל. אלא בסתם גילוח שרגילין בני מלכים לגלח קא בעיא מאי בינייהו ואין דרכם לגלח הכל וגם במספריים. והא דלא קאמר שהוא מביא ג' בהמות כשהוא רוצה לגלח כדן סתם נזיר שאינו מגלח אלא בשעת הבאת קרבנותיו איכא למימ' דהיינו האי דקא' מגלח עד פניא. ולא דוקא פניא אלא דלא מגלח עד הבאת קרבנותיו:

14. תוספות מסכת נזיר דף ה עמוד א ד"ה הני (מקץ)

הני (מקץ) מ' שנה למאי - פי' דליכא למימר למ' שנה (למאי) למלכות בית דוד דאז מרד אבשלום דהא משמע קראי דהיה מלך ה' שנים אחר מעשה זה ג' של רעב ואחד שמנה ישראל ואחד שהעמיד משמרות ומשני מקץ מ' שנה ששאלו להם מלך (אלו) שמרדו במלכו של עולם תלה מרידת [אבשלום בשאלתם להם מלך שהיה שנת עשר] לשמואל ובחצי י"א העמיד מלך ומלך חצי י"א וב' שנים הרי ד' שנים לשאלה ובתחלת ל"ו למלכות בית דוד היא שנת מ' לשאלה ואח"כ מרד אבשלום והשנה ההיא היה שנת רעב וגם אותה שנת מ' לשאלה ואפי' מרד בתחלת שנת מ' לשאלה ולא דוקא מקץ מ' שנה.

15. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ה עמוד א

סתם נזירות ל' יום. אם אמר הריני נזיר בסתם ולא פי' כמה צריך לנהוג נזירות ל' יום ובגמ' מפרש מנ"ל:

16. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ה עמוד א

יהיה בגימטריא תלתין הוו. יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך גימט' דלאו מי"ג מדות היא שהתורה נדרשת בהן:

17. רמב"ם יד החזקה הלכות נזירות פרק ג

(א) סתם נזירות שלשים יום כיצד מי שאמר הריני נזיר אין פחות משלשים יום ואפילו אמר הריני נזיר נזירות גדולה עד מאד הרבה הרי זה נזיר שלשים יום שהרי לא פירש זמן:

18. כסף משנה על הלכות נזירות פרק ג הלכה א

סתם נזירות ל' יום וכו' ואפי' אמר הריני נזיר נזירות גדולה וכו'. משנה בפ"ק(דף ז') סתם נזירות ל' יום אמר הריני נזיר אחת גדולה הריני נזיר אחת קטנה אפי' מכאן ועד סוף העולם נזיר ל' יום. ופירש המפרש אמר הריני נזיר אחת קטנה לא תהא פחותה מל' יום ואפילו אמר הריני נזיר יום אחד ה"ז נזיר ל' יום לפי שאין נזירות

הפחותה מל' יום או שאמר הריני נזיר אחת גדולה אפי' אמר שתהא גדולה מכאן ועד סוף העולם אינו נזיר אלא שלשים יום כדקאמר בגמ' דאי אמר הכי משמע דאמר אריכא עלי הדא נזירות דשלשים כמכאן עד סוף העולם:

19. קרן אורה על מסכת נזיר דף ה/א

גמרא יהיה בגימטריא תלתין. עי' בפירוש המשניות להרמב"ם ז"ל (כאן) שכתב דהלכה למשה מסיני הוא וסמכוה על רמז דיהיה, וכן כתב בשטמ"ק (ד"ה ורב מתנא) בשם הרא"ש ז"ל דגימטריא אינה ממדות שהתורה נדרשת בהן. ולפי"ז אתי שפיר הא דמסקינן [ו.] דלרב מתנא מקצת היום ככולו דהכי גמירי לה, אבל אי נימא דמיהיה יליף א"כ מנא ליה דמקצת היום ככולו. ומצינו כיוצא בו במנחות (פ"ט ע"א) דיליף מדת ההין דהוי י"ב לוגין מגימטריא דזה, וגם שם צריך לומר דאסמכתא היא:

20. חידושי בתרא- המסביר

(*) סוף ה. מתני' — סתם נזירות ל' יום, [גמ'] מנה"מ א"ר מתנא אמר קרא קדוש יהיה, יהיה בגמטריא תלתין הוו, בר פדא אמר כנגד נזיר נזרו האמורים בתורה ל' חסר אחת [ע' ברש"י ז"ל ד"ה בר פדא, לברר החשבון], ורב מתנא נמי גילף מנזיר נזרו כו'. ותמה המסביר דהא דרשת "יהיה" הוה הלכה למשה מסיני כדפי' הרא"ש [ז"ל ד"ה יהיה בגימטריא ל' הוו וז"ל יראה דגמרא גמירי לה ואסמכוה אהך גימט', דלאו מי"ג מדות היא, שהתורה נדרשת בהן ע"כ] וכן הוא בפיהמ"ש להרמב"ם [ז"ל וז"ל ומנין "יהיה" שלשים כו', וזה ענין מקובל, ואמנם סמך לזה על דרך סימן ע"כ], וא"כ מה הקשו דיליף מנזיר נזרו כנגד אותה הלל"מ ואתמהה. לכאורה הקשו אקבלת רב מתנא דאיכא הלל"מ, דלמה היה צורך ללימוד מיוחד זה דל' יום מהלל"מ, כשיש לדעת מנין ל' ממנין לשון נזירות בהאי פרשה כבר פדא, ואטרוחא למשה ל"ל. [וע' בחידושי בתרא / יש מקשים בנזיר סק"ז, דיש מיישבים הא דלא הקשו אבר פדא למה לא למד הגימטריא של רב מתנא, בזה שמסבירים מחלוקת בר פדא ורבי מתנא דלשניהם נאמרה ההלכה דנזירות שהיא ל' יום, אלא שהשאלה היא רק אם הל' יום הם ל' יום של קיום נזירות מבלי היום של הבאת קרבנותיו, וכשיטת רב מתנא, אן דהל' יום כוללים יום זה ג"כ, וע"ז פריך הגמ' אמאי לא דריש רב מתנא כבר פדא, וכן פירש המסביר] אבל צ"ע בעיקר תירוץ היש דמיישבים הנ"ל, דהא רק

21. רש"י מסכת נזיר דף ה עמוד א

בר פדא אמר כנגד נזיר נזרו ונדר נדרו - האמור בפ' נזיר שהן ל' חסר אחת לנדור נדר נזיר להזיר יזיר נזרו נדר נזרו יזיר הזירו נזרו והזיר נזרו נזרו הנזיר נזרו הנזיר נזרו הנזיר הנזיר יזיר נזרו נדרו יזיר נזרו הרי ל' חסר אחת נזר אלהיו לא קחשיב לפי שאינו לשון נזירות אלא לשון עטרה כמו התרגום.

22. שיטה מקובצת על נזיר דף ה/א

ורב מתנא גילף מנזיר נזרו. דמסתבר טפי דכולהו איכתיבו למניינא מלמדרש גימטרייא. הרא"ש ז"ל בפירושו. וא"ת לרב מתנא דמפיק מניינא מיהיה מאי דריש מכולהו כיון דלא באו למניינא. וי"ל דבכולהו איכא דרשא אלא דלא ידעינן להו. שיטה:

23. שיטה מקובצת על נזיר דף ה/א

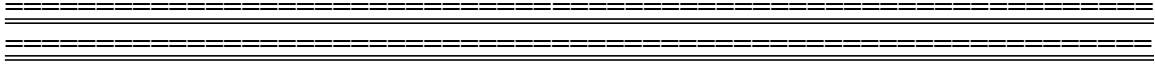
ובר פדא אמר ליכא חד מנהון דלאו לדרשא בתמיה. פירוש וכי כלהו לדרשא איכא חד דלאו לדרשה (ומהו) [ומדהא] למניינא כלהו נמי למניינא אף על גב דאית בהו דרשא מדאפקה קרא להאי לישנא שמע מינה למניינא. מנימוקי הר' עזריאל ז"ל:

24. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף ה עמוד א

מלמד שנזירות חלה על נזירות. שאם אמר הריני נזיר וחזר ואמר נזיר מונה שנים זו אחר זו כדתנן הריני נזיר ויום אחד מונה שנים. אבל אם אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום או הריני נזיר אם אוכל כבר זו שניה לא חיילא כדמוכח פרק אלו מותרין.

25. ר"ן נדרים דף ד/ב

משום דלית ליה קיצותא - הילכך דין הוא שיפר שלא תצטער בביתו עולמית וכי תימא כיון דנזירות אית ליה קיצותא נקישי נמי נדרים לנזירות ונימא סתם נדרים שלשים יום ליתא דלשון נדר כולל נדרי הקדש ונדרי איסור וכיון דנדרי הקדש לית להו קיצותא שהמקדיש בהמה למזבח קדשה עולמית נדרי איסור נמי דכוותיהו דשפיר דמי לאקושי נדרים להדדי:

26. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ה עמוד ב

אלא לבר פדא קשיא. דל' חסר א' סגי א' דמגלח ומביא קרבנותיו ואסור ביין ובטומאה עד שיביא קרבנותיו והוא ליה כפרה דנזיר טהור נמי בעי כפרה על שציער עצמו מן היין משום הכי קתני ל' לפי שגם ביום ל' אסור עד שיגלח ויביא קרבנותיו והשתא לבר פדא סתם נזירות כ"ט יום ומגלח ביום ל' ובמסקנא לא קאי הכי:

- **פירוש הרא"ש מסכת נזיר - הערות דף ה עמוד ב הגהה א**
(א) נראה דצ"ל אידי דאיכא יום תלתין דמגלח ומביא קרבנותיו וכו'.

27. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף ה עמוד ב

בשלמא לרב מתנא ניהא כיון דסתם נזיר ל' יום אינו מגלח עד שישלים כל ימי נזירותו. אלא לבר פדא קשיא דמיום כ"ט שלימו ימי נזירותו וביום ל' יגלח והוה מצי לשנויי לאלתר נעשה כאומר שלימים אלא ניהא ליה לאקשווי מסיפא ולא יכוחי דע"כ אמרינן הכי:

28. תוספות מסכת נזיר דף ה עמוד ב ד"ה תנן סתם

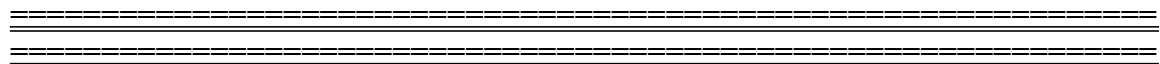
תנן סתם נזירות שלשים יום וכו' אלא לבר פדא קשיא - דמשמע שהתנא משך נזירות דאורייתא אתא לאשמועינן ומשני כיון דאיכא יום תלתין דמגלח ומייטי קרבנות ואסור לשתות ביין וליטמא למתים עד שמביא קרבנותיו משום הכי [תני] תלתין יומין דמשך הנזירות עד תלתין יומי כי לכתחילה אי אפשר להביא קרבנותיו בכ"ט אפילו לבר פדא אלא ביום שלשים הויא ליה [כפרה] דאפילו נזיר טהור קצת חוטא הוא שציער עצמו מן היין.

29. תוספות מסכת נזיר דף ה עמוד ב ד"ה אמר לך

אמר לך בר פדא אימא סיפא ואם גילח ביום שלשים יצא אלא סיפא מסייעא ליה - ורישא דקאמר לכתחילה כשיאמר שלשים יום שלימין להיות נזיר אי אפשר לו לגלח ביום שלשים וגזרו חכמים כשאומר נזיר סתם **דלכתחילה לא יגלח אלא ביום שלשים וא' אבל בדיעבד אם גילח ביום ל' יצא שכן דינו דאורייתא דסתם נזיר יגלח ביום שלשים** ואם תאמר אמאי איצטריך למימר גזירה אטו היכא דאמר שלימים לימא גזירה אטו היכא דאמר שלשים יום בלא שלימים דהכי מוכח בסמוך בפירכא שניה דלבר פדא דלית ליה מקצת היום ככולו כי אמר שלשים דמדאורייתא צריך לגלח ביום ל' ואחד יש לומר דמשום דשני לקמן לרב מתנא באומר שלימים דהתם ליכא לשנויי בלישנא אחרנא דאשמועינן כשאמר לשון מיותר ל' יום כאילו אמר שלימין [דבזה] מקצת היום ככולו ואיצטריך דאומר שלימים קמשני נמי בהא לישנא לבר פדא.

30. גליוני הש"ס מסכת נזיר דף ה עמוד ב

מקצת היום ככולו, נ"ב ע' בעניין זה בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' נ"ד וסי' קפ"ו וע"ע ס' מאה קשיטה להר"מ מע ז"ל פרק י"ד וז"ל הדרן למילי דדינא (פי' דברים שהם מסטרא דדינא ע"ש פרק י"ג) שמקצתן ככולן כו' וכן בימי הסגרו של מצורע ובז' ימי האבל ול' לגיהוץ ולתספורת אמרי' מקצת יום ככלו בסוד אל תאמר אשלמה רע לא כן ימי המשתה דכתי' בהו מלא שבוע זאת וה"ה לתכשיטי כלה ל' יום שהם שלימים כלילי שבת ויומו כו' וגדולה מזו בקדושת שבתות ויו"ט שהיא צריכה תוספת לפני' ולאחר' כו' עכ"ל ז"ל ומבואר מדבריו דבמילי דקדושה לא אמרי' מקצת היום ככולו וצ"ע מכאן דנזירות הוא קדושה אם לא שנאמר באתי רק למ"ד דנזיר חוטא הוי ע"כ מפאת היות בו גם עניין חטא יתכן מחמתו היות מקצת היום ככולו ומשא"כ למ"ד דנזיר אינו חוטא כלל והוא קדושה לבד בלי עניין חטא כלל לא נאמר באמת במניין נזירות דין מקצת היום ככולו וצ"ע:

31. ספר קובץ הערות - סימן לט

ג) ובספ"ב דנזיר (ט"ו ע"א) פליגי גבי נזיר, אי אמרינן יום ל' עולה לכאן ולכאן משום מקצת היום ככולו, ותלי לה בגמ' |שם ע"ב| בפלוגתא דר' יוסי ורבנן, וכן גבי אבילות, אי אמרינן יום ז' עולה לכאן ולכאן, בקובר מתו ז' ימים קודם הרגל, אם רגל מבטל גזרת ל'. וביאור מחלוקת זו נראה לכאורה, דר' יוסי ס"ל דכל מקצת הוא יום מצד עצמו, ומשו"ה אפשר לחלק היום האחרון לשני ימים, ורבנן ס"ל דמקצת היום אינו כיום מצד עצמו, אלא דמקצתו נקי נחשב כאילו היה כולו נקי, וחדא יומא לתרי יומי לא מפלגינן. ...

ה) ובאבילות קיי"ל כאבא שאול, דיום ז' עולה לכאן ולכאן, אף דלענין נזירות לא קיי"ל הכי, והטעם משום דאבילות דרבנן. ...

32. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף טו עמוד ב

אבל בנזירות דאורייתא לא. ואף על גב דפרישית לעיל דרב לא בא לעקור נזירות דאורייתא אלא לאוקמי אדאורייתא. מכל מקום נזירות יש לו עיקר מן התורה וראוי להחמיר בו יותר מבאבילות שאין לו עיקר מן התורה. הרא"ש ז"ל בפירושו:

33. דף על הדף נזיר דף טו עמוד ב

בגמ': מ"ט דר' יוסי, לאו משום דקסבר מקצת היום ככולו וכו'...יש לפרש: דבכל זמן של חיוב בדיני התורה יש בה שני ענינים, האחד, עצם הזמן שהתורה מחייבת בו הדינים והחלות שם שלו, והשני, חובת הניהוג להתנהג בזמן זה. ויש לחקור במה דאמרינן מקצת היום ככולו, אם הוא הגדרה על עצם הזמן, דכבר נגמר זמן החיוב ע"י שעבר מקצת היום, או דאף שזמן החיוב נמשך, אבל כיון שנהג חיוב במקצת היום כבר יצא ידי חובת הניהוג דמקצת היום ככולו. ובזה הוא דנחלקו רבי יוסי ורבנן, דלרבי יוסי ע"י מקצת יום נסתיים היום ולכך ראתה אינה סותרת. ורבנן ס"ל דכל היום הוא זמן החיוב, רק דסגי בספירת חלק מן היום, ולכך בראתה דם סותרת. והוא דין סתירה, לסתור אף ימים טהורים שעברו. וכך מטין משמיה דהגרי"ז מבריסק שהוא דין סתירה. והגאון רי"מ פיינשטיין ז"ל הוכיח כן מגמ' מגילה (ח, ב') דילפינן מקרא דרואה ביום ז' אינו מטמא כלי חרס בהיסט למפרע, ואי אגלאי מילתא דאינו יום נקי, א"כ מאי שנא מתוך ז' נקיים ע"כ.

34. הרא"ש על מועד קטן פרק שלישי - סימן ל

כתוב בתוספות ריב"ם ז"ל מספקא לרבי הא דאמרינן מקצת היום ככולו אי אמרינן נמי מקצת לילה ככולו או דוקא יום בעינן ונ"מ אם באת לו שמועה רחוקה בלילה וישב מקצת לילה אם מותר לרחוץ בלילה ולבסוף כתב משום דבלילה לא מוכחא מלתא שהרי דרך בני אדם לחלוץ מנעליהם בלילה ורשב"ם כתב נוהגים העם לישב מקצת יום שביעי ולא בלילה ומה שיושבין מקצת לילה באבילותו אינן מחשיבין אותו אלא ביום ולא ידענא טעמא מאי. ורבינו מאיר כתב אם שמע שמועה רחוקה בלילה דמקצת היום ככולו ואע"ג דגבי ז' לא אמרינן מקצת הלילה ככל היום כדאמר לעיל אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר בהחיצה ומשמע דוקא ביום שביעי

וכן נראה דכשמנה שלשים צריך למנות עד מקצת יום שלשים מדאמר בפ"ב דמגילה (דף כ.). וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד הנץ החמה ואמר עלה סד"א תיהוי כרחיה ראשונה של זב מה ראה ראשונה של זב טבל ביומיה וכו' עד קמ"ל כיון דבעי ספירה וספירה ביממא היא אלמא דכל דבר דלא סליק ביומיה ובעי ספירה לא אמרינן מקצת הלילה ככל היום עד למחר הלכך אבל לא יצא מפתח ביתו עד הנץ החמה דומיא דשומרת יום וכן ביום שלשים לא יגלח עד הנץ החמה ומיהו לענין שמועה רחוקה דלא בעי ספירה אלא סגי בשעה אחת סלקא אפילו בלילה:

35. המאירי על מסכת מועד קטן דף יט/ב

אבל כיון שעמדו מנחמים מאצלו בשביעי הרי מקצת שביעי ככלו והרי משעמדו מנחמים ולמעלה נחשב כתחלת ל' ומותר ברחיצה שהרי רחיצה אינה אסורה אלא באבלות שבעה וכן יום ל' מקצתו ככלו ומותר לגחץ ולגלח בו:

36. ריטב"א על מסכת מועד קטן דף יט/ב

כיון שעמדו מנחמים מאצלו פי' ביום הז' מותר ברחיצה וה"ה שמותר מכל גזירת ז' וחדא מיניהו נקט. ולמדנו ממנו כי קודם שיפרש ממנו מנחמין נוהג באבילות יום ז' והכי משמע לקמן גבי מי שבא ממקום קרוב לזה הוא שנהגו לבא ביום ז' להפסיק אבילותו. ונהגו נעשות כן בי' שאין שורת מנחמים פחותה מי'. ומיהא אם לא באו לו מנחמין בז' אינו צריך להם בח' שכבר שלמה אבילות מאליה ולהפסקת יום ז' שיהא מקצתו ככלו הוא דבעי' להו.

37. שו"ע יורה דעה - סימן שצה

(א) כיון שעמדו מנחמים מאצל האבל ביום שביעי, מותר בכל דברים שאסור בהם תוך שבעה, דמקצת היום ככולו, לא שנא מקצת יום שביעי לא שנא מקצת יום שלשים, כיון שהנץ החמה ביום שלשים, בטלו ממנו גזרת שלשים (רא"ש ורבינו ירוחם):

הגה - ובמדינות אלו שאין המנחמין רגילין לבא ביום ז', צריך להמתין עד שעה שרגילין המנחמים לבא בשאר ימים, דהיינו לאחר יציאה מבית הכנסת שרגילין לבא מנחמין, כן נראה לי, ודלא כמו שרגילין להמתין שעה על היום, דאין הדבר תלוי רק בעמידת המנחמין. (וכן משמע באשירי):

• שערים מצויינים בהלכה

הימים דהיינו לאחר יציאה מביהכ"נ. וזהו מקור לפסק הגה"ק מסאטמאר דביום השביעי אינו צריך האבל להתפלל עם המנין שבביתו, ולאחר שהתפללו שם ונחמו אותו, מותר לו לילך למקוה ולהתפלל אח"כ.

• נפש הרב ע' קצ

בי ענינים נפרדים הם, ניהוג האבלות, והשם אבל שעל הגברא, ואעפ"י שאין ניהוגי אבלות ברגל, מכל מקום נראה שיש על הגברא שם אבל, ומהאי טעמא הוא דאיכא הבראה בחולו של מועד (משנה מו"ק כד:), ואף יש ניחוס אבלים ברגל בקובר את מתו ברגל. ונראה דעוד נפק"מ יש בזה לענין תפילין לאבל ביום ראשון, שאף להמניחים תפילין בחולו של מועד, נראה דלאבל יום ראשון אין לו להניח תפילין, דאין זה תלוי בניהוגי אבלות דנימא דאין אבלות נוהגת בחולו של מועד [כדעת המג"א תקמ"ח סק"ה], אלא ענין זה תלוי בשם אבל שעל הגברא, וזה שפיר ישנו אפילו במועד. [ועי"ש בחי' רעק"א ע"ד המג"א].

38. דף על הדף מסכת נזיר דף ה עמוד ב

בגמ': רישא נעשה כאומר שלימין וכו'.

מבואר כאן, דכל שאינו אומר שלושים שלימין, שייך לומר מקצת היום ככולו, והקשה במחנה אפרים (הל' נדרים סי' לד) דלפ"ז גם בנודר לשלושים יום נימא מקצת יום ככולו, ואילו בגמ' בנדרים ר"פ קונם יין מבואר, דהאוסר על עצמו יין חדש אחד או שנה אחת אסור מעת לעת וכן פסק הר"מ, אלמא דלא אמרינן בנדרים מקצת יום ככולו.

וכתב במחנה אפרים לחדש מכת זה, [1] דלא אמרינן מקצת יום ככולו רק בניהוג נזירות וכיו"ב, שמקבל על עצמו ניהוג קדושה וכיו"ב, אבל באיסור הליכה או איסור אכילה לא שייך מקצת יום ככולו, דגם כשהולך בסוף יום האחרון מ"מ עובר בזה על נדרו ודו"ק.

ובספר נחלת יהושע (סי' ט) דחה את תירוץ המחנ"א, ותירץ [2] דשאני נדרים שהולכין בהא אחר לשון בני אדם דלא חשבי מקצת יום ככולו, משא"כ הנזיר גם כשמקבל על עצמו יותר מסתם נזירות, מ"מ דעתו לפי כללי התורה.

ובספר פירות תאנה הוסיף עוד תירוץ: [3] עוד אפשר"ל לכאורה, דלא מצאנו הא דמקצת יום ככולו רק בניהוג שתלוי בימים כגון נזירות ואבילות וימי זיבה, אבל בדבר התלוי בשבוע או בחדש ושנה אין ביום האחרון מנין בפנ"ע שנוכל לומר מקצתו ככולו, ודו"ק.

ועי' באורח מישור לקמן (ו ב) ברש"י ד"ה תנן הריני נזיר מאה יום, שר"ל בדעת רש"י דאפילו לרב מתנה לא אמרינן מקצת יום ככולו רק בסתם נזירות ולא באומר הריני נזיר שלושים או מאה.